

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 6.030506 «Прикладна статистика»
(шифр та найменування спеціальності)

за освітньою програмою «Бізнес-статистика та аналітика»
(назва освітньої програми)

на тему: «Статистичне вивчення рівня життя населення»
(назва теми)

Виконавець:

студентка обліково-економічного факультету
Кот Анастасія Геннадіївна
(прізвище, ім'я, по батькові)

_____/підпис/

Науковий керівник:

канд. екон. наук, доцент
(науковий ступінь, вчене звання)
Тарасова Кристина Ігорівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

_____/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У сучасних умовах розвитку суспільства проблеми рівня та якості життя населення, а також фактори, що визначають їх динаміку стають дуже важливими. Особливо актуальними ці питання є для економіки нашої країни, в якій рівень життя є істотно нижчим, ніж в розвинених державах. Від рішення цих питань багато в чому залежить спрямованість і темпи подальших соціально-економічних перетворень і, в кінцевому рахунку, політична, а, отже, й економічна стабільність в суспільстві.

Рівень життя – складне та багатопланове поняття, яке об'єднує широкий спектр соціально-економічних відносин, пов'язаних зі станом та умовами життєдіяльності людини в суспільстві. Це характеристика економічного добробуту населення, що вимірюється як реальний дохід на душу населення та кількість населення за межею бідності. Часто беруться до уваги особливості системи охорони здоров'я, економічної нерівності, рівень освіти, доступність певних товарів, очікувана тривалість життя при народженні тощо. Отже, на рівень життя населення впливає багато економічних, соціальних, політичних, культурних, демографічних та інших факторів.

Для аналізу та дослідження життєвого рівня населення використовуються різні показники, такі як валовий національний дохід на душу населення, середня очікувана тривалість життя, рівень освіти, рівень диференціації доходів, а також різноманітні інтегральні показники як то Індекс людського розвитку та Індекс гендерної нерівності. Ці та багато інших показників стають об'єктом дослідження множини міжнародних і національних агенцій. Все це свідчить про актуальність обраної теми дослідження.

Метою дослідження є статистичний аналіз рівня життя населення України та виявлення основних факторів, що впливають на цей комплексний показник.

Завдання дослідження:

- визначити сутність категорії рівня життя населення;
- описати категорії рівня життя та виділити основні показники, що їх оцінюють;
- дослідити динаміку доходів та витрат населення України;
- проаналізувати нерівність розподілу доходів населення;
- оцінити демографічну ситуацію в країні та стан охорони здоров'я;
- розглянути Індекс людського розвитку в Україні;
- порівняти розглянуті показники з країнами Європейського союзу та іншими державами світу.

Об'єктом дослідження є процес оцінювання показників рівня життя населення України.

Предметом дослідження виступають окремі показники рівня життя населення.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених у роботі завдань були використані наступні статистичні методи: статистичного спостереження, методи відносних та середніх величин, методи аналізу ряду динаміки. Широко були застосовані методи табличного, графічного та схематичного представлення даних.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою проведеного дослідження виступили нормативно-законодавчі акти України, дані офіційних статистичних збірників, дані Державної служби статистики та Євростату, наукові публікації вітчизняних і закордонних вчених, національні та закордонні підручники та монографії, офіційні дані ООН та інших міжнародних агенцій.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (26 найменувань) та одного додатку. Загальний обсяг роботи становить 70 сторінок. Основний зміст викладено 64 на сторінках. Робота містить 9 таблиць, 31 рисунок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні та методологічні основи дослідження рівня життя населення»* розглянуто сутність та поняття соціально-економічної категорії «рівень життя населення», представлено методичні підходи до дослідження рівня життя, досліджені основні показники оцінювання рівня життя, включаючи інтегральний показник – Індекс людського розвитку.

У другому розділі *«Статистичний аналіз основних показників рівня життя населення»* проаналізовано динаміку та структуру доходів і витрат населення, досліджена демографічна ситуація: розглянуті коефіцієнти народжуваності та смертності, а також показник середньоочікуваної тривалості життя. Розглянутий стан охорони здоров'я в країні. Значення всіх показників представлені в порівнянні з іншими державами.

У третьому розділі *«Інтегральне оцінювання рівня життя населення»* здійснено аналіз інтегрального показника рівня життя населення та його складових, розглянуто Індекс людського розвитку населення України, порівняно значення цього індексу з країнами Європейського союзу та іншими країнами світу.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Складне за своїм змістом поняття «рівень життя» можна умовно розчленувати на три взаємозалежні категорії, які доповнюють одна одну: умови життя або середовище існування людини; власне рівень життя; якість життя як ступінь відповідності умов і рівня життя науково обґрунтованим нормативам або певним стандартам.

2. Для аналізу рівня життя в Україні використовують систему з десяти груп показників, до яких відносять різноманітні макроекономічні індикатори, показники демографічної ситуації та стану охорони здоров'я, коефіцієнти, що характеризують рівень та якість освіти, показники зайнятості та матеріальної забезпеченості, житлові умови населення та особливості споживання товарів, показники пенсійного забезпечення. Основною відмінністю та недоліком національних індикаторів рівня життя є неврахування ними соціального життя громадян, їх дозвілля, прав і свобод. Не враховується ні фізичне, ні природне оточення, не описується якість трудового життя.

3. Для порівняння рівня життя населення за різними країнами використовують інтегральні показники, основними з яких виступають Індекс людського розвитку, Індекс гендерної нерівності, Індекс людського розвитку скорегований з урахуванням нерівності.

4. За період з 2008 р. по 2017 р. доходи населення України збільшились на 325,7%. Найбільш швидко доходи зростали на початку періоду – у 2008 р. Саме протягом цього року сукупний дохід збільшився на 222352 млн. грн. або на 35,7 %. Єдиним роком, коли спостерігалось падіння рівня доходів населення виступав 2014 р. – рік політичної кризи в Україні (за цей рік доходи населення знизились на 2,1 %). В результаті проведення аналізу структури грошових доходів населення України нами було виявлено, що в 2017 р. найбільшу питому вагу в складі сукупних доходів має заробітна плата (45,6 %), друге місце посідають соціальні допомоги та інші трансферти (33,4 %). Таке співвідношення показує доволі високу залежність добробуту населення від державної допомоги.

5. Дослідження нерівності розподілу доходів за допомогою коефіцієнту Джинні виявило, що відповідно до даних офіційної статистики, Україна відноситься до групи країн з найменшим розшаруванням доходів, проте, на наш погляд, це погано корелює із дійсністю. За даними Інституту демографії та соціальних досліджень, доходи 10 % найбагатших і 10 % найбідніших українців з урахуванням тіньової економіки розрізняються в 40 разів. Така відмінність в даних пов'язана із низькою якістю статистичної інформації про доходи найбагатших і найбідніших верств населення, на яких власне і ґрунтуються оцінки різних інститутів.

6. Україні притаманний від'ємний приріст населення, адже коефіцієнти смертності суттєво перевищують коефіцієнти народжуваності. Аналізуючи динаміку цих показників відмітимо, що за останні десять років значення обох коефіцієнтів дещо знизилось і, якщо, для коефіцієнту смертності це є позитивною тенденцією, то для коефіцієнту народжуваності – негативною.

7. В рейтингу здоров'я від The Legatum Prosperity Index 2017 Україна займає 137-е місце з 149 досліджуваних країн, пропустивши вперед не тільки розвинені західні країни, але й всі країни колишнього СРСР. Причинами цього є зростання бідності населення, погана екологія, стреси, а також неякісне харчування і нездоровий спосіб життя. Важливе значення має й кризовий стан системи охорони здоров'я в країні.

8. За значенням Індексу людського розвитку Україна перебуває на 88 місці у рейтингу з 189 країн, для яких вираховується цей індекс із значенням в 0,751, що є нижчим за середнє значення для країн у групі з високим Індексом, яке становить 0,757, та нижчим за середнє значення для країн Європи та Центральної Азії, що складає 0,771. Протягом останніх 10 років рівень людського розвитку в країні виріс на 2,6 % за значенням індексу, при цьому країна втратила 12 позицій у рейтингу, що вказує на те, що за темпами покращення рівня життя Україна поступається іншим державам, особливо тим, що знаходяться вище за списком.

АНОТАЦІЯ

Кот А. Г. «Статистичне вивчення рівня життя населення».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 6.030506 «Прикладна статистика» за освітньою програмою «Бізнес-статистика та аналітика».

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

У роботі розглядається актуальна проблема рівня життя населення: досліджено сутність цієї економічної категорії, розкрито її основні поняття, виявлено систему показників оцінювання рівня життя населення, приділено увагу методологічним питанням розрахунку інтегрального показника оцінки рівня життя – Індексу людського розвитку. Проведений аналіз динаміки доходів та витрат населення, виявлена їх структура та проаналізовані зміни цієї структури за останні десять років.

Досліджуються три складові Індексу людського розвитку: валовий національний дохід на душу населення за паритетом купівельної спроможності, середня очікувана тривалість життя при народженні та середній освітній рівень населення.

Проаналізовано динаміку Індексу людського розвитку та зроблені його порівняння із іншими країнами світу. Розглянуто скореговані значення цього індексу із урахуванням нерівності. Приділено увагу й Індексу гендерної нерівності.

Запропоновано шляхи підвищення рівня життя населення в Україні, основними з яких є забезпечення ефективної зайнятості населення на основі модернізації існуючих і введення нових робочих місць, поступове наближення країни за рівнем заробітної плати до розвинутих європейських держав.

Ключові слова: рівень життя, оцінювання рівня життя, доходи та витрати населення, коефіцієнт Джині, охорона здоров'я, Індекс людського розвитку, ВНД.

Kot A. G. «Statistical study of the population living standards»

Qualifying work for obtaining a bachelor's degree in specialty 6.030506 «Applied statistics» for an «Business-statistics and analytics» educational program .

Odessa National Economic University - Odessa, 2019.

The current problem of living standards of the population is considered: the essence of this economic category is explored, its basic concepts are revealed, the system of indices of estimation of living standards of the population is discovered, attention is paid to the methodological issues of calculating the integral indicator of living standards assessment - the Human Development Index. An analysis of the dynamics of incomes and expenditures of the population is carried out, their structure is identified, changes in this structure over the last ten years are analyzed.

Three components of the Human Development Index are studied: gross national income per capita per purchasing power parity, average life expectancy at birth and the average educational level of the population.

The dynamics of the Human Development Index is analyzed and its comparison with other countries of the world is made. Adjusted values of this index are considered taking into account inequality. The attention is also paid to the Gender Inequality Index.

The ways of raising the standard of living of the population in Ukraine are proposed, the main ones being the provision of effective employment of the population on the basis of modernization of existing and the introduction of new jobs, a gradual approximation of the country by the level of wages to the developed European states.

Keywords: living standards, living standards, income and expenditure of the population, Gini coefficient, health care, Human Development Index, GNI.